

یادی از فاضل هندی و تصحیح تاریخ وفات او

حسین واثقی

مقدمه

یکی از علمای بزرگ که قدرش ناشناخته مانده و توجه جدی به او و آثارش نشده، جامع علوم اسلامی بهاء الدین محمد اصفهانی است. چنین سوژه پژوهشی بیش از همه، در حوزه کار پژوهشیان گرامی اصفهان است، و می دانیم از آثار وی **کشف اللثام** چاپ شده و به شهرت رسیده، تا بدان حد که مؤلف را با توجه به آن کتاب کاشف اللثام لقب داده اند.

شیخ آقابزرگ تهرانی در شرح حال او، فهرست بلندی از آثار وی ترتیب داده، و باید افزود که او کتابخانه ای معتبر حاوی نسخه های خطی ارزشمند و نفیس در اختیار داشته است.

احتمالاً دلیل اینکه وی مورد توجه بایسته قرار نگرفته، همزمانی وی با علامه مجلسی پرآوازه است. یعنی شهرت و گستره کار و موقعیت اجتماعی علمی و تاحدی سیاسی مجلسی دوم نگذاشته به چنان عالم جامعی توجه درخور صورت گیرد. و می افزاییم که یکی از حوزه های تألیفات وی ادبیات عرب است که با قدرت در آن جلوه گر شده است.

به هر حال از او و جامعیتش سخن گفتن فرصتی فراخ می طلبد، انتظار می رفت و هنوز هم چنین است مؤسسات پژوهشی که به شخصیت های بزرگ می پردازند و تمام آثار اشخاص مورد نظر را نسخه شناسی و کتابشناسی و تحقیق و ویرایش و احیاء نموده، و در یک دوره هماهنگ و کامل به چاپ می رسانند این شخصیت سترگ را نیز در فهرست سوژه های خود قرار دهند.

از آثار وی *الزهره فی مناسک الحج والعمرة* کتابچه کوچکی است که در سالهای اخیر دو بار چاپ شده است، یک بار در یکی از منشورات کتابخانه مجلس شورا، و دیگری با تحقیق فاضل گرامی محمد اسلامی و همراهی علامه محقق سید محمد رضا جلالی در مجله عربی *مقامات الحج* شماره ۳۸.

و شرح مفصل و استدلالی آن با نام *إظهار ما عندی بمنسک الفاضل الهندی*، توسط عالم به علوم اسلامی و ادب عربی سید محمد بن علی بن حیدر عاملی مکی (د ۱۱۳۹ هـ) به انجام رسیده، در مرکز فقهی ائمه اطهار علیهم السلام قم توسط فاضل گرامی رضا علی مهدوی تحقیق شده و به زودی در دو جلد به چاپ خواهد رسید.

تاریخ وفات وی

شیخ آقابزرگ تهرانی در *در طبقات*، قرن ۱۲، ص ۵۷۵ تاریخ وفات او را به حسب آنچه روی سنگ مزار او در تخت فولاد اصفهان نوشته شده (الثلاثاء، ۲۵ رمضان ۱۱۳۷) ذکر کرده است. و سید محسن امین در *راعیان الشیعه*، ج ۹ ص ۱۳۸ چاپ رحلی تاریخ وفات او را (۱۱۲۶) ذکر کرده است.

اما در نسخه خطی کشف اللثام که با شماره ۱۸۴۳۶ در کتابخانه مجلس شورا نگهداری می شود و کاتب آن علی اکبر بن محمد صالح حسنی از شاگردان نزدیک مؤلف است در حاشیه برگ ۱۶۸، وی چنین نوشته است:

من أوله إلى هنا قرأتُ على الشارح نور الله ضريحه، ولما بلغتُ هذا المبلغ طار إلى الجنان روحه المقدس، و كان ذلك في ليلة الخامس والعشرين من شهر الله المبارك في سنة إحدى و ثلاثين ومائة بعد الألف، وأنا أقل العباد عملاً وأكثرهم زللاً ابن المرحوم محمد صالح على اكبر الحسنی سنة ۱۱۳۱.

پس به نظر می رسد؛ یکان عدد مذکور (۱) تبدیل به (۷) شده و به خطا روی سنگ مزار او حک شده و اشتباه از آنجا به دیگر کتابها کشیده شده است و صحیح همین است که شاگرد او بدون واسطه، تاریخ وفات او را یکبار به حروف و بار دیگر به عدد ذکر کرده است.

گفتنی است؛ دوست دانشمند آقای رحیم قاسمی در کتاب گلزار فضیلت بحثی درباره تاریخ وفات فاضل هندی ارائه نموده اند.

